

« zurück blättern vor »

KLUSKA subst. f. (m.), ab 1528; auch *klosek*, *klósek*, *klusek*, *klósek*. **1)** ‘Teiggericht, das in verschiedenen Formen zu Suppen oder als Hauptspeise gereicht wird’ – ‘potrawa z różnorodnie formowanego ciasta podawana do zup lub jako drugie danie podawane jako drugie danie’: 1528 Mymer¹ 41, SPXVI *Pastillus. Klufzlein. Klufki*. o 1568 RejZwierc 111v, SPXVI *álbo też co powieda / pieczenia sie wieprzowa dopieka / cietrzew w rofołku / á káplun tłufty s klofkámi dowiera / więcz rzepeká / więcz ine potrawki*. o 1572 BudBib 2.Reg 13/6, SPXVI *niech przyidzie profzę Thámár sioftrá moiá / ázgotuie przedemną (ze) dwa kłofki (marg) Wł / przed oczymá moiemá dwa kłofki. niektorzy przekładáią pláckámi / áleć plácki pieką tu wnet pifzë iż to wárziłá Támár / y potym ich náłáta / á pláckow éi nie nalewáią*. o (†1573) 1595 Urzęd. 435, L *Sér, który w winie i w klófkach warzą*. o 1601–1677 AktaBab 19, SP17 *iednego Filofofpha chcząc uczeftowacz kocziel klofkow trzeba biło nawarżicz*. o (1689) 1693 Haur Sk. 507, L *Chłopi z pośládami krup lub grubych klufków zażywaią*. o 1780 Ład. H.N. 47, L *Z mąki hreczanéy gotuią dla czeladzi klufki i placki pieką*. o (vor 1792) 1951 Kit.Opis 435, DOR *Kiedy nie kosztował tortów i ciast francuskich, z młodym masłem pieczonych, przyjmował z gustem i pieczone z starym ciasta jako nowe specjały, lepsze od klusków i pierogów*. o 1793 Perz.Lek. 149, L *Pacyenci máią się wyftrzeżać iadania lemieszki czyli klusek prażonych*. o (1858) 1863 SPF *Gada jakby miał kluski w gębie*. o (1895) 1901 Niedź.Grzech 150, DOR *Ciotka przerażona szepteniká, jak gdyby miała usta pełne klusek*. o 1953 Lut.Sprawa 25, DOR *Na tacy niesie cukiernicę, talerz zupy i salaterkę klusek. Milcząc ustawia przyniesiony obiad na stole*. – (SŁA), SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR. **2)** ‘Teigkügelchen zum Mästen von Gänsen und Enten’ – ‘gálki z ciasta, którymi tuczy się gęsi i kaczki’: (1621) 1643 CN *Klofék ktorým nádżiewáią gęsi / káczki etc. [...] vide Nadżienie*. – CN, TR, L, SWIL, SW. **3)** *ciepłe kluski* ‘Schlappschwanz, Tölpel’ – ‘ciapa, niedolega’: 1868 Kłosy 178, DOR *Udaje ciepłe kluski, choć jest na cztery nogi kuta*. o (1893) 1951 Prus Emanc. I 30, DOR *Ciepłe kluski, nie mężczyzna...* – SW, LSP, DOR (fraz.).
◊ **Var:** *klosek* subst. m., 1568 RejZwierc 111v, SPXVI o [LBel.] 1601–1677 AktaBab 19, SP17 – (SŁA), SPXVI, CN, L, SW (stp.); *klósek* subst. m., [hapax] (†1573) 1595 Urzęd. 435, L – nur SW (m.u.); *klusek* subst. m., 1528 Mymer¹ 48, SPXVI o [LBel.] (†1902) 1950–1953 Dygas.Now.V 146, DOR – (SŁA), SPXVI, L, SWIL, SW, DOR; *kluska* subst. f., 1793 Perz.Lek. 149, L – (SŁA), TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR sowie TR 1747 s.v. *páton*; *kłosek* subst. m., [hapax] 1572 BudBib 2.Reg 13/6, SPXVI – (SŁA), SPXVI. ◊
Etym: **1)** nhd. *Kluflein* subst. n., MYMER¹ (SPXVI), nur für Inh. **1. 2)**

nhd. *Kloß* subst. m., ‘Fleischbällchen; unausgebackenes Brot; Mehlkloß’,
GRI, nur für Inh. 1, 2. ◊ **Der:** *kluseczek* subst. m., 1775–1806 Teat. 266 4, L,
zuerst geb. L, nur für Inh. 1; *kluch* subst. m., ‘ein ungeschlachter Mehlkloß’,
[hapax] (1901) 1950–1953 Dygas.Marg. 160, DOR, zuerst geb. L, nur für
Inh. 1; *klucha* subst. f., ‘ein ungeschlachter Mehlkloß’, zuerst geb. L; *klucha*
subst. f., ‘eine Unreinliche’, zuerst geb. L; *kluseczka* subst. f., (1847) 1951
Korz.J.Koll. 27, DOR, zuerst geb. SWIL, nur für Inh. 1; *kluszczyisko* subst.
n., ‘augmentativ für Klöße’, [hapax] 1901 Wędr. 20, DOR, zuerst geb. DOR,
nur für Inh. 1; *kluskiowaty* adj., ‘klebrig bzw. in der Beschaffenheit einem
Kloß ähnlich’, 1947 Szczur.Piek. 43, DOR, zuerst geb. SW, nur für Inh. 1;
kluszczyanka subst. f., ‘Wasser, in dem Klöße gekocht werden’, 1954 Techn.
gastr. 223, DOR, zuerst geb. SW, nur für Inh. 1; *klucha* subst. f.,
‘augmentativ für Klöße; nicht ausgebackener Teig’, (1926) 1948 Dąbr.M.
Ludzie 119, DOR, nur für Inh. 1, 3; *kluskiowy* adj., 1949 Czerny Żyw. 62,
DOR, zuerst geb. DOR, nur für Inh. 1. ❖ Das 16.–17. Jh. kennt nur das
Maskulinum *klosek* / *klusek*. Die häufige, später ausschließliche Verwendung
des Plurals erklärt die feminine Rückbildung *kluska* (erst seit 1747 gebucht,
s.o.), 1764 bezeichnet TROTZ *klosek* als verdächtig bzw. selten und verweist
auf *kluska* (MAYENOWA). Für *Kloß* ‘Speise’ hat zwar GRIMM den frühesten
Beleg aus Riemer 1679 (fehlt bei LEXER und GÖTZE), vgl. jedoch den Beleg
aus MYMER 1528: *Klußlein*.

« zurück blättern vor »